

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

III. De editione Chaldaica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

aberrauerint. Potest etiam fieri, vt ex prauo affectu, & odio in Christum ea lectio interdum ipsis magis probata sit, quæ minus Christianis fauebat.

Ceterum non tanti momenti sunt eiusmodi errores, vt in iis, quæ ad fidem & bonos mores pertinent, Scripturæ sacræ integritas desideretur. Plerumque enim tota discrepantia variarum lectionum in dictionibus quibusdam posita est, quæ sensum aut parum, aut nihil mutant. Errores autem, qui ex additione punctorum acciderunt, nihil omnino veritati officiant: puncta enim extrinsecus addita sunt, nec textum mutant. Iaque possumus si volumus puncta detrahere & aliter legere.

CAPVT III.

De editione Chaldaica.

CHALDAICA lingua editi sunt libri Tobia & Iudith, & ex parte libri Esdrae, & Danielis: Præterea tota Scriptura vetus translata est paraphrasticè ex Hebræo in Chaldaeum, quam paraphrasim ipsi Targum vocant. Et quidem Pentateuchum transtulisse fertur R. Aquila, qui Chaldaicè Onkelus dicitur. Prophetas priores & posteriores, id est, Iosue, Iudices, & Regum libros; Item Isaiam, Hieremiam, & ceteros Prophetas, R. Ionatham Vzielis filius: Psalmos, Iob, Ruth, Esther, & Salomonis opera, R. Ioseph cæcus.

Quæ paraphrasticæ translationes apud Hebræos magnæ sunt auctoritatis, & idcirco nobis etiam vtilis, vt ex iis conuincamus Hebræos. Alioqui ab Ecclesia no vsque adeo magni sunt, neque ex iis argumentum firmum duci potest. Si quidem (vt rectè ait Franciscus Ximenius Cardinalis præfatione Complutensium Bibliorum) Chaldaicæ paraphrases, illa excepta quæ est in Pentateuchum, Iudaicis fabulis, & Thalmudistarum nugis conspersæ sunt. Idq; verissimum esse experimento suo comprobabit, quicumq; Paraphrasim in Threnos, in Cantica, in Iob, in Psalmos, & in Prophetas omnes legere voluerit.

Certè caput 53. Isaiæ, vbi de Christi passione apertissimè Propheta concionatur, totum paraphrasis detorquet ad ca-

lamitates populi Iudæorum. In ea verò paraphrasi quæ est
Cantica & Threnos passim leguntur, libri Thalmudi, te-
tium templum; duo Messia; liberatio à captiuitate Tiri
Vespasiani, minæ aduersus Christianos & Mahumetanos
quos per Esau & Ismaël more suo significant. Denique fab-
la permulta de lamétatione Dei, de ascensione Moſis in ca-
elum, de tabulis legis ex sapphiro throni diuini exciſſis; de
aliis rebus generis eiusdem. Sed neque paraphrasis Aquila
Pentateuchum omnino integra & incorrupta cenſeri debet.
Habet enim etiam illa ſuos errores, tametſi pauciores &
uiores, quàm ceteræ Ionathæ & Iosephi paraphraſes habent.

Ac vt ex libris ſingulis aliquid exempli gratia propo-
mus. In Geneſi cap. 4. ver. 23. vbi textus Hebræus habet
וְיָאֵשׁ חָרָגְתִּי & concordat Græcus ὅτι ἀνδρα ἀπέκτεινε
& Latinus, *Quoniam occidi virum*: Chaldæa paraphraſis ad-
dit negationem לֹא גָבַר קְטִילוֹתֵי non occidi virum, & con-
trarium ſenſum reddit, Item cap. 22. num. 18. & c. 26. num.
& cap. 28. n. 14. textus Hebræus habet, *Benedicentur*
in ſemine tuo omnes gentes terræ: & concordat Græcus
ἐν τῷ σπέρματί σου, & Latinus, *in ſemine tuo*. & Apoſt-
Paulus ad Gal. 3. obſeruari iubet promiſſiones Abræ fac-
& ſemini eius, nec eſſe dictum, & ſeminibus quaſi in multis
ſed quaſi in vno, *Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus*. Paraphra-
verò Chaldaica in his omnibus locis reddidit numerum
ſingularitatis, benedicentur בְּרִיל בְּנֵיךָ propter filios tuos omnes
populi terræ.

In Exodo cap. 12. num. 44. vbi legimus, in textu Hebræo
בְּלֹא-בֶן-בְּקָרֹתֶיךָ *Omnis filius alienigena non comedet ex eis*
concordat Græcus, πᾶς ἀλλογενὴς. & Latinus, *Omnis alieni-
gena*: Chaldæa paraphraſis in odium neophytorum per-
וְלֹא-בֶן-יִשְׂרָאֵל דְּאִשְׁתַּמְרָר *Omnis filius Iſraël deſtruetur*.
Sic enim paſſim Iudæi eos appellant, qui ad fidem Chriſti-
nam relicto Iudaismo, conuertuntur.

In Leuit. cap. 10. n. 6. & c. 21. n. 10. vbi textus Hebræus habet
וְלֹא-תִפְרְעוּ אֶת-רִאשֵׁיכֶם אֵעַ תִּפְרְעוּ *Capita veſtra non radetis ſeu nudate*
eis, & concordat Græcus & Latinus: Chaldæa paraphra-
et

contrarium reddidit *לֹא תִרְבּוּן בְּרִיעַ* non multiplicabitis comam.

In Numerorum lib. cap. 21. num. 19. ponitur fabula de puero quem fingunt Hebræi descēdisse cum filiis Israël ad torrentes, & de torrentibus ascendisse cum eis ad colles; & de collibus rursus descendisse ad valles: & cap. 28. num. 9. vbi textus Hebræus habet, *Populus solus habitabit*, hoc est, cum aliis gentibus non miscbitur; paraphrasis Chaldæa more Iudaico reddidit, *Ecce populus solus possidebit seculum*; id enim illi expectant vt soli dominantur in orbe terrarum.

Denique in Deuter. cap. 4. num. 28. & cap. 28. num. 64. vbi Scriptura Hebraica, Græca & Latina prædicit fore, vt Hebræi seruiant Diis alienis; quod etiam impletum nouimus non semel fuisse: Chaldaica paraphrasis deriuat hoc scelus idololatriæ ab Hebrais ad gentes. Vertit enim; Seruietis populis seruientibus idolis. Nunc pauca quædam de Syriaca editione addenda sunt.

CAPVT IV.

De editione Syriaca.

DE editione Syriaca dicenda sunt tria. **PRIMUM**, quid intersit inter linguam Syriacam & Chaldaicam. **DEINDE**, qui libri sacri Syriaca lingua scripti habeantur. **POSTREMO**, quanta sit huius editionis auctoritas.

Quod igitur ad **PRIMUM** attinet, Syriaca lingua quasi proles quædam est Hebraicæ & Chaldaicæ linguæ. Hebræi siquidem, qui vsque ad captiuitatem Babylonicam Hebraicè solum, id est, lingua sua loqui consueuerant, cùm abducti essent in Babylonem, cœperunt obliuisci linguam propriam & addiscere alienam, id est, Chaldaicam; quia tamē non perfectè eam pronuntiare poterant, & semper aliquid ex Hebraica retinebant; factum est, vt lingua quædam tertia nasceretur, mixta ex Hebraica, & Chaldaica; atque ea est, quam pro vulgari, ac materna deinceps Hebræi habuerunt. Quæ quidem Syriaca dicta est à regione, vbi maximè eius vsus viget; siue Hierosolymirana, à ciuitate præcipua Hebræorum: